

dženi
kolgan

BOŽIČNA
KNJIŽARA

Prevela
Aleksandra Čabraja

■ Laguna ■

Naslov originala

Jenny Colgan

THE CHRISTMAS BOOKSHOP

Copyright © 2021 by Jenny Colgan

Translation copyright © 2023 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Imunolozima, jer, čoveče, spasli ste nas, vi genijalni,
genijalni ljudi. I medicinskom osoblju.
Hvala vam.*

„Oh, kako je ljupko i prijatno istinskom duhovnom oku
da vidi više vrsta vernika...“

Kvekerska izreka

Prolog

„Ali tek je *avgust!*“, viknu Karmen u telefon, ostavljajući knjigu. „Avgust! Napolju je takoreći sunčano! U sandalama sam! Prodavci sladoleda krstare ulicama! Prošle nedelje sam se namazala kremom za sunčanje i bezmalo mi je trebala! Kako uopšte mogu da razmišljam o onome što me pitaš?“

„Samo kažem“, začu se opet blagi glas njene majke, a Karmen uzdahnu. Svake godine ista priča. „Samo je bolje znati ranije, ništa drugo. A naravno, Sofija...“

Karmen iskrivi lice.

„Da, ona izbacuje još jedno derle i prenaseljava zemaljsku kuglu, i tako dalje i tako dalje, znam.“

„Karmen Džun Hogan. Budi pristojna.“

„Daj, mama. Već ima troje. Samo je pohlepna. U svakom slučaju, ne znam šta ću raditi za Božić. Mogla bih da otputujem.“

„Sa kim?“ Majka je zvučala sumnjičavo.

„Mogla bih da upoznam nekog do Božića! Nekoga ko bi me odveo na Barbados! Ili u El-Ej!“

Bezmalo je osećala kako se majka smeši u telefon.

„Znači, ne dolaziš kući za Božić jer ćeš biti u El-Eju.“

„Mogla bih da budem u El-Eju.“

Nemoguće je, mislila je Karmen, da sam jedina osoba na svetu koja ima skoro trideset godina i koja se još uvek pretvara u svadljivu tinejdžerku kad se raspravlja s majkom.

Ali *stvarno* je bio tek avgust. Karmen jednostavno nije želela da razmišlja o kraju leta, ili još jednom Božiću – o spavanju u svojoj staroj sobi koja je, sad kad više nije pripadala njoj, bila puna prastarih gluposti: šivaćih mašina i čega sve ne. O čitanju starih knjiga u mekom povezu sa police: serijala „Folifut“, K. S. Luisa i *Dolazak tame*, pošto je Božić.

A onda će svi do neba hvaliti Sofijinu bučnu, razmaženu decu i davati im toliko poklona (koji su uvek morali da budu drveni i skupi), da će oni jedva stizati da pocepaju papir s jednog poklona pre nego što posegnu za drugim.

Takođe, sa svakom godinom koja je prolazila Sofijini pokloni ostalim članovima porodice bili su sve raskošniji i skupoceniji, zbog čega je bilo sve očiglednije kome u porodici dobro ide – a ko još uvek spava u svojoj *Spajs girls* posteljini i deli poklone kupljene na rasprodaji u prodavnici u kojoj radi.

Bez obzira na sve to, njena majka je nastavljala.

„Mislim, Sofija želi da se pohvali svojom novom kućom i neće želeći da putuje... Mislila sam da svi odemo kod nje a ja ću kuvati...“

Sofija je radila kao advokat u Edinburgu, sto pedeset kilometara od njihovog zabačenog industrijskog grada na zapadnoj obali Škotske, i išlo joj je odlično, hvala lepo, sa mužem koji je bio zgodni advokat međunarodnog prava i bebama i rendžroverima, bla, bla, bla. Karmen je i dalje bila zaposlena u robnoj kući u kojoj je radila subotom dok je još išla u školu. Radnja je bila zapuštena i izgledala je sve gore. Bukvalno niko u porodici to nikada nije spominjao, zbog čega je sve bilo još gore.

Kao da naslućuje njene misli, majka je spustila glas. „A kako je u *Daunstonu*?“

Karmen ju je razumela, iako je mrzela taj ton.

„Pa... biće bolje za Božić“, rekla je, i obe su se očajnički trudile da veruju u to.

Karmen je završila razgovor ne razrešivši na zadovoljavajući način pitanje Božića – ili, radije, odbijajući da se obaveže, dobro znajući da će njena majka ionako računati na nju. A naravno, ništa drugo *neće* iskrsnuti i ona će zaista opet otići tamo, ili u Sofijinu novu kuću – kako god ona izgledala, svakako će tamo dobiti najgori krevet – ili pod svoj stari *Spajs gerls* pokrivač dvadeset četvrtog, zbog čega se osećala utučenije nego ikad. Osvrnula se po prostoriji za osoblje.

Njena najbolja drugarica iz prodavnice, Idra, upravo je ušla i odmeravala pogledom cvetnu šolju koja je pripadala njihovoj nadzornici gospođi Marš i koja se nije smela koristiti pod pretnjom smrti.

„I ne pomišljaj na to“, reče Karmen.

„*Ispišaću* se u nju“, reče besno Idra. „Prebacuje me na šesire, jebote.“

Karmen saosećajno progundā. Šeširi su stajali pored ulaza, jer kada uđete sa sve praznije i ledeno hladne glavne ulice, prvo što bi vam moglo zatrebati bila bi kapa ili šešir.

Nažalost, za svakoga ko je tamo radio, to je značilo nalete ledene hladnoće pomešane sa zastrašujućom silinom grejača iznad glave, od kojeg ste se znojili šta god da obučete. Mada su se, tih dana, vrata sve ređe i ređe otvarala.

Karmen je svoje dane merila knjigama. Držala je ispod pulta knjige u mekom povezu za mirnije trenutke, nakon što bi sredila onoliko izloga koliko se može uraditi za jedan dan, obrisala prašinu, izglancala, namestila i poređala izloženu robu. Kad je počela da radi u *Daunstonu* uvek su imali mnogo posla, te je čitanje ostavljala za pauzu za ručak i vožnju autobusom. Sada je uspevala da na svaka tri dana pročita po jedan roman, i čitala je sve više. To je bilo vrlo, vrlo zabrinjavajuće.

„Mene mrzi najviše“, rekla je Karmen u vezi sa gospođom Marš, gledajući raspored smena za sledeću nedelju. Imala je

najgoru moguću kombinaciju – prvu smenu za kojom je sledila kasna smena, a potom prva i druga istog dana – ali istovremeno, nekako ipak nije imala dovoljno radnih sati niti dovoljno novca da pregura mesec a da se ne grebe za sve i svašta, a ni mogućnosti za zabavu, pa je morala da nosi kući sve što mami nedeljom uveče ostane od hrane.

„Rekla mi je da izgledam kao uličarka“, kazala je Idra.

„Šta si imala na sebi?“

„Bukvalno sam bila samo skinula kardigan. Na ono, kao, deset sekundi.“

Karmen se nasmejala, a onda začutala kada je osoba o kojoj su razgovarale bešumno uplovila u prostoriju. Decenije rada u prodavnici naučile su gospođu Marš da klizi po podu iako je bila krupna žena, neprestano tragajući za prestupnicima, lenjivcima, dokoličarima, zabušantima i suštinski svima koji su izgledali kao da možda zapravo uživaju kupujući u robnoj kući.

Hodala je nečujno svojim malim stopalima – uvek u otmenim crnim salonkama, koliko god da su je žuljale i doprinosile njenim proširenim venama, koje su joj se iz godine u godinu širile po nogama poput puzavice, jedva vidljive kroz čarape bakarne boje. Prsa su joj bila široka a velike grudi spakovane u neki komad rublja sa odeljenja za krupnije dame, u kojem je izgledala otprilike kao da ima samo jednu, veoma široku dojku koja bi mogla da posluži i kao polica u hitnim slučajevima u prodavnici.

Karmen i Idra su se slagale da savršenstva za gospođu Marš predstavlja potpuno prazna, besprekorno čista i uredna prodavnica bez ijednog kupca koji rovari po njoj, i puštale su decu da obaraju posuđe, prljaju uglačane podove blatnjavim cipelama ili se nedolično ponašaju u liftu (gospođa Marš je pamtila dane kada su liftovi imali liftboje, i često je to spominjala). Gospođa Marš je jednostavno volela kada u radnji nema nikoga.

Najgore od svega bilo je to što se činilo da se, kako su videle u poslednjih nekoliko godina, gospođi Marš želja konačno ispunjava.

Jedna po jedna, druge prodavnice su se selile iz zabačenog provincijskog satelitskog grada – *BHS, Nekst, Marks end Spenser, WH Smit* – i sve su padale kao domine.

Daunston, u kojem su pokolenja ovdašnjih nevesta pravile svoje liste poklona i birale materijal za venčаницe, gde su buduće majke kupovale kolica, gde su porodice kupovale porcelan i sofe, materijale, belu tehniku; *Daunston*, koji je prodavao školske uniforme u avgustu i otmene parfeme za Božić, i igračke na predivnom dečjem odeljenju gde su mališani uzdisali svake godine kad bi došli da stanu u red za fotografisanje i dobiju mali poklon od Deda Mraza u pećini: *Daunston* su već gledali kao sledeći na spisku žrtava u glavnoj ulici.

Karmen se činilo da nešto tako stameno, tako prepleteno sa životom grada i njegovih žitelja – sa prozorima s vitražima na kojima behu prikazani brodovi što su radnici gradili na ulici do reke Klajd, i kafeterijom u kojoj su se prodavali francuski kolači i peciva sa prezirom prema samom pojmu nečeg tako pomodnog kao što je late – ne može nikada da zatvori svoja vrata. Bilo je to srce grada.

Ali činilo se da je grad gotov. Mrtav. Na glavnoj ulici ostale su samo dobrotvorne prodavnice i radnje za iznajmljivanje skutera i za slanje novca, kao i povremeni poduhvati gradske vlasti za prodaju domaćih umetničkih i zanatskih dela, osuđeni na propast.

Ljudi su želeli da centar grada funkcioniše, ali ne toliko da bi plaćali parking kada ga diskont izvan grada ne naplaćuje, a uz to sav blešti i ima i *Vagamama** restoran.

Ljudi su želeli da centar grada funkcioniše, ali ne toliko da bi plaćali sedamnaest funti i devedeset devet penija za porcelansku šolju sa pastiricom kad su mogli dobiti nešto sasvim zadovoljavajuće za manje od pet funti na *Amazonu*. Ili pak da

---

* *Wagamama* – poznati britanski lanac restorana japanske hrane. (Prim. prev.)

idu celim putem do grada za tri metra ružičaste trake samo da bi otkrili da ružičaste trake zapravo nema i da moraju da uzmu tamnocrvenu iako su želeli ružičastu, a zapravo je bilo dovoljno dva minuta da kliknu na nijansu ružičaste koju su želeli u onlajn prodavnici i da im ona sutradan bude isporučena.

Karmen je to razumela. Bila je jednako kriva kao i svi ostali zbog toga što je kupovala tamo gde joj je bilo najjednostavnije, iako je svakodnevno išla u grad. Osim toga, ko još danas koristi prstenove za salvete? Koliko jastučića može jedna razumna osoba da kupi u svom životu? A ni deveruše više nisu same sebi šile haljine, od velikih tuba ljubičastog i ružičastog satena (jeftinije vrste ako štedite). Naručivale su ih preko okeana, odakle su stizale, kasneći i u pogrešnoj veličini, te su morale da dolaze, zajapurene, tražeći savete za prepravke i porube i kupujući dodatne rajsferšluse u poslednjem trenutku.

Međutim, samo tri dana posle razgovora o Božiću, i to se desilo. Pozvali su ih. Idra se glasno bunila kako je trebalo da otruje prokletu šolju, jer im je gospođa Marš, koja je sigurno već odavno bila u godinama za penziju – Idra je smatrala da ima devedeset godina – sa izvesnim zadovoljstvom kazala da će svi leteti ili, kako se izrazila svojim otmenim naglaskom, „nažalost biti proglašeni za višak“.

Osvrtala se gledajući kroz naočare sa širokim pastelnim okvirom i zagladivši kratku, nalakiranu frizuru.

„*Neki* od vas će, sigurna sam, dobiti odlične preporuke i pronaći drugi posao bez ikakvih problema“, rekla je, gledajući u svoju miljenicu: prokletu čepulju Laviniju Makgro.

Na to se Karmen i Idra zgledaše, a Karmen obuže onaj grozan osećaj kada znate da ćete se nasmejati nečemu neverovatno neumesnom.

Jer to jeste bilo grozno. Bilo je užasno. Katastrofa. I ona ju je očekivala. Svi su je očekivali. I nije uradila apsolutno ništa po tom pitanju. Nije vredelo sada kriviti gospođu Marš.

Prvo poglavlje

Sofija d'Anđelo, devojačko prezime Hogan, odmeravala je venac na sjajnim crnim ulaznim vratima, zaškiljila i ispravila ga, a onda se izmakla da se divi njegovoj savršenoj simetriji.

Nije mogla da se obuzda. Čim je videla tu kuću, jednostavno je znala. Zaljubila se u nju na prvi pogled. Pa dobro, podrum jeste bio malo vlažan. Kuća je bila stara. Ali ljubav je ljubav. Niko nije savršen. Mada je kuća broj deset u Ulici Volgrejv danas izgledala veoma blizu savršenstva.

Bila je smeštena na terasastom terenu različite visine, ali je na njemu bila jedna od najmanjih kuća: ukupno četiri nivoa ako se računa i podrum. Bila je građena od masivnog sivog peščara, iz džordžijanskog doba, na udaljenom kraju „novog“ dela Edinburga (koji uopšte nije bio nov), i imala je pet savršenih prozora sa dvanaest okana, kao na dečjem crtežu, filigranski balkon u visini prozora na gornjem spratu, niz otmenih kamenih stepenica što vode do ulaznih vrata i crnu ogradu od kovanog gvožđa, koja je sad bila ukrašena gusto prepletenim granama božikovine i ukusno osvetljena toplim sijalicama i kariranim crvenim mašnjama. Ličila je na kuću sa božićnih čestitki, iz koje se toplina prosto izlivala na ledeni trotoar, a

na svakom spratu nalazila se po jedna ogromna novogodišnja jelka sa istovetnim toplim svetiljkama i kariranim mašnjama.

Dve novogodišnje jelke! Sofija se radosno obgrli. Daleko su dogurali od svog malog iznajmljenog stana na drugom kraju Škotske.

Rezervisala je božićnu isporuku preko *Okada** još u septembru, a skupoceni dečji drveni pokloni već su bili upakovani u ukrasnu hartiju različitih boja, naravno, jer Deda Mraz razume takve stvari; nabavila je i haljinu za žurku, iako je inače posećivala žurke samo nakratko, pogotovo s obzirom na to da je bila već u odmakloj trudnoći. Božićne predstave i koncerti božićnih pesama takođe su već bili uneseni u kalendar, kao i skupi odlazak na božićni vašar i specijalnu božićnu predstavu u Liceumu**. A tek je bio početak novembra. Tek su bili skinuli ukusne ukrase za Noć veštica, venac, bundeve i narandžasto-crne dekoracije sa vrata, i odložili veliku korpu slatkiša bez šećera.

U Sofijinom svetu sve je išlo kao podmazano.

Osim, naravno, Karmen.

Razgovarala je telefonom sa njihovom majkom. Njena sestra je već tri meseca stanovala u roditeljskoj kući bez ikakvih izgleda za posao, a majka je svake nedelje zvala Sofiju i preklinjala je da joj pronađe nešto. Ti pozivi su zvučali sve očajnije. Tamo gde su oni stanovali nije bilo posla, posebno ne u malo-prodaji. A ni Karmen se nije trudila da pomogne sebi.

Kad je bila mala, Sofija je volela da poređa svoje lutke i održi im malo predavanje o tome kako treba da se ponašaju kada dođu kod nekog na čaj. U njenom svetu sve je bilo sređeno i uredno. A onda, kada je Sofiji bilo četiri godine, majka joj je ostala trudna. U to vreme mnogi su govorili Sofiji kako će biti sjajna starija sestra, zbog čega je maloj Sofiji bilo veoma drago,

---

* *Okado Group* – poznata britanska firma koja se bavi elektronskom kupovinom i dostavom robe. (Prim. prev.)

** *Royal Lyceum Theatre* – čuveno pozorište u Edinburgu, izgrađeno 1883. (Prim. prev.)

naročito pošto je dobila mnogo divnih poklona dok je beba dobila mnogo dosadne stare odeće. Bilo je to sjajno vreme. Budući da je – premda još tako mala – bila bistra devojčica, odmah se pripremila da dočeka Karmen kao drugaricu, saveznika i sledbenika u svemu.

Na nesreću, vrišteće čudovište naboranog i crvenog lica koje se pojavilo nije nimalo ličilo na sestrice iz Sofijinih dečjih knjiga. Kada je odrasla, Karmen nije volela lutkice koje piju čaj niti nove haljine. Zapravo, uopšte nije volela haljine i mrzela je školu, koju je Sofija volela. Od trenutka kad se pojavila, Karmen je bila naporna. Pravila je dramu kad je odlazila iz kuće i kada se vraćala, kada je išla na sprat ili se kupala ili prala kosu ili išla na časove plivanja ili u goste, kad su je stavljali u kolica ili vadili iz kolica.

Sofija nikad nije mogla da objasni Karmen zašto je mnogo lakše jednostavno biti fin prema ljudima bilo da ti se sviđaju ili ne, i pustiti ih da se smeškaju i tapšu te po glavi i daju ti slatkiše. Sofiji je to izgledalo vrlo prosto. Karmen je, sa druge strane... bila kao iglica koja je bockala Sofijino trenutno samozadovoljstvo. Sofija se namrštila. Očigledno, situacija je... opet delovala komplikovano, kako se izrazila njihova majka. Što je objašnjavalo zašto se Karmen nije pojavila na rođendanu njene ćerke, pa se čak nije potrudila ni da pošalje čestitku, ili da je pozove, ili da na bilo koji način javi šta se dešava sa njenim životom.

Pa, ne bi imalo svrhe da se sada nervira zbog toga. Sofija se dodirnu po čelu; neće stavljati botoks dok se ne porodi. Brinuće zbog Karmen kada to više ne bude mogla da izbegne.

Još jednom je pogledala svoju voljenu kućicu, i obilazeći ledene barice na trotoaru krenula je na posao.

Drugo poglavlje

„Sofija me ne želi.“

„Gluposti“, slaga njena majka. „Samo ste u različitim životnim fazama, to je sve. A i povredila si joj osećanja zbog Pipine žurke.“

„Ja sam *njoj* povredila osećanja?“, reče Karmen. „Sedim ovde i ništa mi se ne dešava, izgubila sam posao i opet živim u svojoj devojačkoj sobi, ali su nekako dragocena Sofijina osećanja opet najvažnija.“

„Molim te, dušo. Nisi poslala ni rođendansku čestitku?“

„Ona me ne želi tamo. Ja sam samo njena uvrnuta mlađa sestra koju svi moraju da sažaljevaju, koja još uvek radi u prodavnici, zapravo više i ne radim, još uvek nije udata i nije trudna i samozadovoljna kao njene ostale nadmene drugarice iz grada.“ Karmen nije mogla da ne pocrveni.

„U redu je što si ljubomorna“, rekla je njena majka, a odmah zatim se zbunila, shvativši da je rekla upravo nešto što nije trebalo da kaže.

„Nisam ljubomorna! Ko još želi da bude do guše zaglaavljen među klicima?“, reče Karmen. „Samo sam mislila da se ona neće toliko uznemiriti. Mislila sam da će imati o nečemu

drugom da razmišlja a ne o tome da li sam ja došla na glupu rođendansku žurku.“

„A ne o tome što njena rođena sestra nije došla kod svojih najrođenijih?“

„Ali to nisu moji najrođeniji!“ , uzviknu Karmen. „I svakih deset minuta se nešto dešava. Venčanje. Krštenje. Rođendan. Porođaj. Molim te, Karmen, odreci se sveg svog dragocenog slobodnog vremena, i dođi da mi kažeš kako sam božanstvena i kako mi je život božanstven i kako su mi božanstvena deca, i uzgred, želim da mi doneseš one stvarno skupocene poklone za koje zapravo nemaš novca i ići ćemo u restoran za koji zapravo nemaš novca a ja ću se strašno razmetati plaćajući za svoju siromašnu sestru. Ooh! Pogledaj moju ogromnu kuću!“

Karmen ljutito prekrsti ruke. Stvarno joj je nedostajao njen mali iznajmljeni stan, ali bila je potpuno švorc. Radila je poneku smenu tu i tamo u kafićima i barovima, ali svi su u gradu tražili posao. Ni to što su njeni roditelji bili tako predusretljivi zbog svega toga nije joj pomagalo. Znala je da im je navrh jezika da joj kažu – da je bila pametna devojkica, da je mogla da ode na fakultet, da završi neku struku ili smer. Ali bila je tvrdoglava i nije ih slušala.

I tako je preusmerila svoje frustracije u drugom pravcu.

„Osim toga, vas dvoje idete tamo svakih pet minuta, da se klanjate na dečjem oltaru, i zaboravljate sve ostalo. Kao da je cela porodica samo klub Sofijinih obožavatelja. A onog trenutka kad nisam želela da učestvujem, to je odmah, ono, *zla Karmen*.“

Njena majka je ćutala. U onome što je Karmen govorila bilo je neke istine: troje dece značilo je dosta rođendana, poklona i gužve. Ona čak nije bila sigurna ni da Karmen zna koliko godina koje dete ima. Ali mnoge tetke su zaljubljene u svoje sestriće. Ona je toliko želela da njene kćerke budu bliske. Želela je da svi budu bliski: to je porodica.

„Mislim da si joj sad stvarno potrebna“, rekla je, zapravo i ne razmišljajući šta govori.

„Nisam“, odgovorila je Karmen. „Ima ona svoju 'neverovatnu dadilju'.“ Sofija je pričala o svojoj neverovatnoj dadilji biranim rečima za koje je Karmen bila sigurna da ih nikad nije upotrebila govoreći o njoj. „I Federika.“

„On je stalno van kuće i radi“, reče njena majka. „A ona je pred novim porođajem. Još uvek radi. Troje dece je mnogo, čak i uz dadilju. A ima dovoljno prostora. I rekla je da može da ti pomogne.“

„Šališ se, mama!“ , zapravo je rekla Sofija kad je njena majka opet pokušala. „Nećeš meni uvaliti to razmaženo derište. Imam troje dece i Federika, još jedno na putu, važan slučaj koji ne mogu da ostavim, a ti hoćeš da rešavam i Karmenine probleme?“

„Ako hoćeš nešto da obaviš, pitaj nekog ko je prezauzet“, pokušavala je njena majka, još uvek se nadajući. „Ovde više nema ničega, Sofija, ničega. Ovaj grad je mrtav.“

„Znam“, rekla je Sofija. „Ovde vrvi.“

„A tvoja sestra... Stvarno mi je teško da je gledam tako nesrećnu.“

Sofija oseti trzaj griže savesti.

„Neće hteti da dođe. Ona misli da je Edinburg pun matorih, nadmenih i dosadnih guzonja u crvenim pantalonama.“

„Ona...“

To je bilo upravo ono što je Karmen mislila, i izgovorila, nekoliko puta.

„Samo sam mislila...“, reče majka. „Ona se pravi da je sve u redu, ali stvarno nije i to nas ubija. Ni sa kim se ne viđa; nema posao... mnogo se brinem.“

„Zašto je Karmen moj problem?“

„Nije“, reče njena majka. „Ona je svačiji problem. Ne, nisam to htela da kažem. Ali sam samo mislila... Mislila sam da bi mogla da se upozna sa tvojom decom.“

Sofija prezrivo frknu.

„Ona ne zna čak ni kako se oni zovu!“

„Zna!“

„Nije se potrudila da dođe ni na Pipino prvo pričešće. Imali smo prazno mesto za stolom.“

„Znam“, reče majka. To je bilo stvarno neprijatno.

„Poslala mi je poruku četrdeset osam sati kasnije i napisala 'Izvinjotka'. *Izvinjotka*.“

„Ona ne zna kako je to“, reče majka. „Imati decu. Kada stalno misliš na njih. Kada su ti oni centar sveta. Ona to uopšte ne razume.“

„Znam“, reče Sofija.

„Kad toliko brineš zbog njih a jedno od njih je nesrećno, i ti bi učinila bukvalno sve da mu pomogneš...“

„Stvarno si prekardašila, mama!“

Sofijin britki um je, međutim, već radio punom parom.

„Mislim, je li ona iole dobro radila svoj posao? Stvarno? Ili je samo blejala tamo i hvatala zjala kao u školi?“

„Ne, radila je“, reče majka. „Svi su kupovali opremu za venčanje kod nje, u vreme dok se to još uvek radilo i nije se naručivalo preko interneta.“

„Da li još uvek dovlači kući one grozne muškarce?“

Majka žmirnu.

„Nije joj lako.“

„Sećaš se pesnika?“

„Sećam se“, odgovori majka. „Onaj nedeljni ručak kada je odrecitovao čitav seksualni sonet pred tvojim ocem bio je stvarno nešto posebno.“

Obe se nasmejaše, a onda začutaše jer je to značilo da se smeju Karmen. Ali ponekad je ona sama bila kriva za to.

„Uh“, reče Sofija.

„Oh“, reče njena majka. „To znači da imaš ideju...“

Sofija se duboko zamisli i konačno izgovori: „Ako ovo bude zabrljala...“

„Biće sve u redu!“, reče majka, čvrsto prekrstivši prste.

Treće poglavlje

To je samo ideja, podsećala je Sofija sebe sutradan. Nije obećanje. Nije obaveza.

Ali gospodin Makredi je bio njihov klijent veoma dugo, još od pre Sofijinog vremena. Ako – a to je vrlo veliko ako – ako je Karmen stvarno dobra prodavačica, pa, ovo bi mogao biti način da se izbegne najgore, bar dok ne nađu kupca. I da udovolji majci. A možda čak i postigne da Karmen bude pomalo zahvalna i zadovoljna. Eto.

Nadala se da će to bar biti jedna lepa vest koju će moći da im saopšti, na dan kada je imala da im saopšti veoma malo dobrih vesti.

Većini ljudi koji su dolazili u Sofijinu kancelariju bilo je drago da vide njen stomak, ili bi joj barem poželeli sve najbolje ili uljudno pitali kako je. Sofijin klijent tog jutra, gospodin Makredi, nije bio kao većina ljudi. Činilo se da mu je izuzetno neprijatno što njen stomak uopšte postoji, jer je neprestano skretao pogled s njega.

Sofija se smešila više nego obično i trudila se da ne obraća pažnju na to: na kraju krajeva, gospodin Makredi je bio čudak a vesti su bile tako loše, pa je možda bilo najbolje da joj i ne

upućuje oduševljene čestitke zbog bebe pre nego što mu ona saopšti najgore.

„Pa?“ Izgledao je nervozno i gledao je na svoj veoma star, veoma veliki ručni sat. Mrzeo je te sastanke. Ni Sofija ih nije naročito volela.

„Gospodine Makredi, uradila sam ono što ste tražili, ali moram da vam kažem – a treba da razgovarate i sa svojim računovođom – ali plašim se da je to to. Ovo je bezmalo kraj. Ništa više nije ostalo za prodaju.“

To je zaista bilo tužno. Porodična imovina, ugledno ime, ogromno imanje u Škotskom gorju koje je godinama donosilo prihode.

Ali gospodina Makredija nije zanimalo održavanje imanja, pustio ga je da propada, ogromna kuća bila je u očajnom stanju. Nije imao porodicu, braće ni sestara da preuzmu brigu o njoj. Imao je stan u Edinburgu i knjižaru, ali ni ona nije donosila apsolutno nikakve prihode te je prodavao još i još zemlje i trošio sve veći deo svog nasleđstva, svog kapitala, samo da preživi.

A sada je i kuća na imanju bila prodana, a novac su progutali porezi na kapitalnu dobit i porezi na imanje i na sve ostalo. Sofija je imala neprijatan zadatak da mu saopšti da je nasleđio čitavo bogatstvo i da je sve to potrošio – ne kockanjem i rasipanjem, već jednostavno tako što nije obraćao pažnju na to.

Ali gospodin Makredi je rekao nešto neobično.

„To je u redu“, kazao je. „Važna mi je samo radnja.“

„Aha“, reče Sofija. „Da. Radnja. Pa, plašim se da i u vezi sa tim imam loše vesti.“

Gospodin Makredi je izgledao zatečen. Vodio je svoju prastaru knjižaru u starom delu grada, to je bilo manje-više sve što je Sofija znala. To, kao i činjenicu da ta knjižara nije donosila apsolutno nikakav novac.

„Dažbine će poskupeti“, rekla je. „Zar niste čuli?“

Gospodin Makredi slegnu ramenima. Sofija je znala da on nije neko ko se previše trudi da otvara koverte.

„Ona... čini se da ne donosi nikakav novac.“

Prvi put on je izgledao iskreno zabrinut.

„Pa... nije reč o tome. Već više... prodajemo stare, retke knjige. Vrlo specifične. Ne možete samo da uđete u radnju i da kupite novog Jana Fleminga, znate.“

Sofija je rešila da mu ne kaže da već dosta dugo nema ni novog Jana Fleminga.

„Razumem to“, kazala je.

„Skupljao sam zbirku – imam neke od najboljih arhitektonskih studija grada koje postoje!“

„Znam. Ali... ako radnja ne donosi dobit, ne znam kako će moći da opstane.“

„Ali... imam je već tako dugo. U Ulici Viktorija knjižare postoje već dve stotine godina.“

Sofija klimnu glavom.

„Raspitala sam se“, kazala je. „Mogli biste je prodati po principu kontinuiranog poslovanja.“

On zatrepta.

„O bože. Stvarno ne želim to da uradim.“

Sofija žmirnu.

„Ne, hoću da kažem, možete je prodati samo po principu kontinuiranog poslovanja. Ako ne počne da donosi novac, ionako ćete je izgubiti, samo što nećete dobiti nikakav novac za nju.“

Stariji čovek je polako treptao.

„A dažbine će od Nove godine poskupeti.“

„Ne razumem šta mi to govorite.“

Sofija mu nikad ne bi rekla da je to zbog toga što je odbio da pročita brojna pisma koja su mu poslali na tu temu. Razlog zbog kojeg se to dešavalo u poslednjem trenutku nije bio njena krivica. Sofija nije podnosila da se bilo šta radi u poslednjem trenutku.

„Morate da prikazete profit“, rekla je. „Najbolje bi bilo, u sledeća dva meseca – uključujući i Božić, i to pre rasta cena.“

Ako to uradite, verovatno ćete naći kupca. Ako nastavite da gubite novac... izgubićete sve.“

Ovoga puta kad je digao pogled, oči mu behu vlažne.

Uzdahnula je. Univerzum se zaverio sa njenom prokletom majkom.

„Do... do *Božića*? Moram da ostvarim profit do *Božića*?“

„Mislim“, reče Sofija, „mislim da poznajem nekog ko bi mogao da vam pomogne.“

Četvrto poglavlje

U Edinburgu svi putevi vode uzbrdo. To ne zvuči kao da ne može biti istina, ali jeste.

A verovatno je najviše istina kad je reč o stanici *Vejverli*, koja se nalazi na samom dnu isušenog jezera, nezgodno smeštenog usred grada, gde se u drugim, razumnijim gradovima nalaze reke i mostovi i prikladne stvari.

A u mračnom, ledenom popodnevnom mrtvilu sive stanice, pune zvižduka i mirisa kafe što se širi po peronu, mala i ljutita prilika sa rancem na leđima buntovno je gledala naviše.

„O, ne moraš da uzmeš taksu, uopšte nije daleko“, napisala joj je Sofija u poruci, ali se ispostavilo da treba neprestano pešačiti uzbrdo a vetar je bio jak i činilo se da je razdaljina neslućena, ogromna, džinovska.

Zaista, sa vrha vetrovitog stepeništa što je vodilo sa stanice oko nje se dizao grad, ali ga je Karmen jedva uočila zbog hiljada turista ispred nje koji su zauzimali sav prostor sa svojim ogromnim rancima. Naravno, dolazila je u grad i ranije, na školske ekskurzije i na festivale, ali ga nije dobro poznavala. Dok je išla uzbrdo, saginjući glavu zbog vetra, prvo što je ugledala bila je terasa ogromnog bara tačno ispred stanice, sa živom muzikom i sijalicama koje su treperile.

Nešto dalje, dok je izlazila u predvečerje, dokle god joj je pogled sezao pružao se zimski vašar, kao i tezge za prodaju kobasica, kuvanog vina, tople čokolade i šnapsa. Ovde su očigledno rano počinjali.

Ljudi je bilo na sve strane: mala deca razrogačenih očiju, u patikama koje su svetlele; tinejdžeri što se smeju i podgurkuju; devojke u majicama bez rukava i kratkim suknjicama, bez obzira na hladnoću. Karmen nije primećivala ništa od toga, slepo prateći mapu na svom telefonu i trudeći se da je ne obori vozilo za koje je, kad je digla glavu, zaprepašćeno shvatila da je zapravo tramvaj, koji je besno zvonio na nju.

Ovde imaju tramvaje, pomislila je, odskočivši u stranu. Ko bi to pomislio?

Prisetila se još jednom napregnutih, razočaranih izraza lica svojih roditelja kada joj je majka saopštila, što je ljubaznije mogla, da se advokatska firma njene sestre bavi poslovima nekog čoveka koji ima radnju i traži sezonsku ispomoć.

„Dozvolili ste da mi *Sofija* nađe posao?“, rekla je unezvereno Karmen.

Bila je potpuno sposobna da sama sebi nađe posao. Dobro, takođe je mnogo čitala katastrofične vesti i gledala *Netfliks* i iznova čitala knjige o *Eni iz Zelenih zabata*, jer je to prosto spadalo u brigu o sebi, a ona je patila zbog gubitka posla i nekadašnjeg života, i zašto to ne bi bilo u redu?

„Znači, Sofija opet zna najbolje?“

Njena majka i otac se zgledaše.

„Ona samo pokušava da ti pomogne“, reče majka.

„Ona se samo *pravi važna*. Šta ako mi tamo bude odvratno?“

Karmen je bila svesna da se ponaša kao razmaženo derište, sedi kod kuće, čeka da joj majka opere rublje i skuva ručak, a njen otac – njen blagi otac, koji skoro nikad nije grdio svoje devojčice – ipak je digao pogled sa svoje ukrštenice i izvio obrve.

Glas ju je izdao.

„Mislim... znate da su ovo vrlo teški trenuci za mene.“

Prijavljivala se za više poslova, ali bez diplome i bilo kakvih kvalifikacija nije imala sreće, osim ako je želela da bude egzotična plesačica ili vozač kamiona. Karmen nije bila sto posto sigurna u čemu bi od to dvoje bila gora.

Sačekala je da njeni roditelji skoče u njenu odbranu kao uvek, da kažu kako ona prolazi kroz teške dane, da svakako nije bila njena krivica što je radnja zatvorena, da zaslužuje malo vremena da se oporavi od tog udarca.

Nijedno od njih dvoje nije reklo ni reč. Otac je gledao u pod. Majka je izgledala ojađeno, ali je ćutala.

„Svi vi mislite da se ponašam kao razmaženo derište“, reče Karmen utučeno.

„Ne, *chica*“, reče njena majka. „Samo... samo želimo da vidimo kako staješ na noge i...“

„Mislite da traćim svoj život.“

„Nijedan život nije protraćen“, rekao je njen otac, ali to je zvučalo kao prazna uteha u urednoj, maloj kuhinji.

Biću fina. Biću zahvalna, govorila je Karmen sebi kada je konačno stigla do ulice koju je tražila.

Karmen je videla fotografije kuće koje su joj slali, ali zapravo nikada nije obraćala pažnju na njih, samo je pretpostavljala da je kuća velika i otmena i glupa. Nije očekivala da će biti sve to, ali istovremeno i dirljivo ljupka.

Peto poglavlje

Sofija je bila nervozna i ustreptala dok je otvarala vrata. Ovo je smešno, rekla je sebi. To joj je sestra. Mogle bi da budu bliske. Druge žene su bliske sa svojim sestrama! Žalila je što Federiko nije tu umesto u Hongkongu. On je umeo sa Karmen – zadirkivao ju je i isticao njenu duhovitu stranu, nije dirao u njene osetljive tačke, što znači da je nije upoređivao sa Sofijom ni podsećao koliko je siromašna. Ipak, ovoga puta će Karmen bar biti mršavija od nje. Sofija je mnogo pazila na ishranu i vežbala, dok je Karmen često jela picu i jadikovala kako Sofija samo „ima sreće“.

A njihova majka, iako je bila potajno oduševljena, zavetovala se da se neće mešati niti im se javljati. To je zapravo bilo i zarad njenog ličnog mira: nije mogla izdržati da se svaka od njih dve svakih pet minuta telefonom žali na onu drugu. Nedostajće joj unuci – obožavala ih je – ali možda će to biti podsticaj koji je Karmen bio potreban da upozna rođenu porodicu.

Iskreno se nadala da će biti tako.

Kao i mnoge druge majke, ni Ajrin nije mogla da veruje da su joj deca odrasla. U njenim očima, one su bile samo devojčice u haljinama za odrasle devojke (ili, u slučaju Karmen, u

pocepanim farmerkama). Sećala se kako je Sofija pokušavala da nauči Karmen da se pet minuta lepo ponaša da bi dobile sladoled, jednom kad su bili na odmoru u Eru. Red se protezao ispred prodavnice italijanskog sladoleda dok je sve više ljudi izlazilo sa svojim kornetima i biskvitima napunjenim sladoledom, a devojčica je bila sve nervoznija uprkos tome što je Sofija pokušavala da je smiri, sve dok se Karmen nije toliko iznervirala i razbesnela da je jednoj devojčici izbila sladoled iz ruke. To je bila prava katastrofa. Ajrin je drugoj devojčici kupila novi sladoled, na šta su njena braća i sestre počeli da se bune, a onda je Ajrin kazala da Karmen ne može da dobije sladoled zbog toga što se drala, na šta se Sofija zagledala u svoj sladoled i ponudila Karmen „jedan liz... Ne, mama, ona uzima sve! Uzima sve!“, i to je, manje-više, bio kraj njihovog izleta.

Ali bile su sestre. Sestre se na kraju uvek slože, zar ne? Bilo je tako teško gledati Sofiju kako s lakoćom polaže razrede. Karmen je oduvek mnogo volela da čita, ali kad je došlo vreme da krene u školu nije mogla da se poredi sa svojom sjajnom sestrom, te je sve više zaostajala, činilo se gotovo namerno.

„Ne zovi ih“, rekao je njen muž Rod, čitajući joj misli kao i obično. „Neka se same snalaze. Razrešiće one to.“

Ajrin diže ruke da pokaže da se nije mašila za telefon.

„Dobro, dobro.“

„Hej!“, reče Sofija, otvarajući vrata sa svojim najširim osmehom.

Karmen je, ovaj put, gotovo ostala bez reči.

„Gle“, rekla je. „O bože. Kakva kuća!“

Sofija se sada iskrenije nasmešila. Volela je kada se ljudima kuća sviđi koliko i njoj.

„Uđi; napolju je ledeno“, kazala je.

„Ali samo sam htela da... Mislim, ova kuća je kao iz bajke. Bože. Jeste li, ono kao, stalno srećni?“

Karmenin glas zvučao je čežnjivo, ali su joj reči bile iskrene. Sofijina kuća je izgledala kao kućica za lutke koja je oživela. Karmen nije mogla čak ni da bude ljubomorna; to je bilo nešto toliko lepo i nedostižno. To bi bilo kao da je ljubomorna na Amal Kluni.

Sofija se nasmešila.

„Hajde, uđi, izvoli.“

Otmeni hodnik je imao plakar za odlaganje čizama i kaputa i Karmen poče da se svlači, posmatrajući sjajan parket što je video do otvorenog kuhinjskog prostora, sa staklom na zadnjem zidu i pogledom na malu četvrtastu baštu, gde je bio postavljen mali gol za fudbal. Vrata sa leve strane vodila su u divnu malu dnevnu sobu, uređenu u modernim tonovima crne i sive. Sve je izgledalo božanstveno. Karmen je odjednom postala svesna svog otrcanog kaputa i blatnjavih farmerki. Činilo joj se da samim ulaskom prlja ovu kuću.

„Čaj?“, reče ona, nadajući se da bi Sofija mogla da kaže: „Ma dođavola, hajde da pijemo vino.“ Samo što je – *pih* – naravno trudna. Smor.

Tapkala je bosim stopalima, krenuvši za Sofijom u ogromnu kuhinju, i primetila kako njena sestra upitno diže obrve.

Ne znajući šta to znači, Karmen zastade. Potom je digla pogled ka predivnom stepeništu sa metalnom ogradom i drvenim rukohvatom. Na vrhu stepeništa stajala je devojčica u zelenoj somotskoj haljini sa odlučnim licem sličnim majčinom. Bila je lepa i doterana, sa sjajnom kosom začešljanom niz ramena, u pozi kao sa časova baleta i otvorenog pogleda.

„O, zdravo...“ Karmen se zbunila. „Fibi?“

„Zapravo, ja sam Pipa. Fibi je još gore. Mama, ona treba da siđe, zar ne? To je nepristojno.“

Sofija klimnu glavom, upravo kada pored Pipe proleti mali papirni avion.

„ZDRAVO!“

„Džek“, reče Karmen, sada malo sigurnije, jer je on bio jedini dečak. Imao je oko osam godina, kratku kosu koja je štrčala poput četke i okruglo veselo lice sa pegicama.

„Zdravokakosi?“, doviknu Džek, žureći prema malom dvorištu iza kuće, pre nego što se smrači, sa fudbalskom loptom pod rukom.

„FIBI!“, viknu kreštavo starija devojčica. Karmen još uvek nije bila sigurna šta treba da kaže dok je Pipa silazila niz stepenice. Osećala se neobično dok ju je sestričina odmeravala od glave do pete.

„Nisi došla na moje prvo pričešće“, reče ona optužujućim tonom. „To je bilo u novembru. *Tatina* sestra mi je poslala ovu haljinu.“

„Oh“, reče Karmen.

„Pipa, dušo, nemoj...“

„Samo kažem. Uzgred, idem u šesti razred. Volim ples i konje i ne volim korejski pop, pa nemoj da mi poklanjaš ništa što ima veze s korejskim popom.“

„Hm, dobro“, odgovori Karmen.

„FIBI!“

„Molim te ne vrišti“, reče Sofija. „Čaj?“

„Ja ću“, reče Karmen, svesna da je Sofijin stomak ogroman i da ju je majka stalno podsećala da ide tamo da joj *pomaže*, jer neće plaćati stanarinu. Još uvek su se ponašale pomalo kruto jedna prema drugoj.

„Ne, ne, ti pričaj sa decom“, reče Sofija, sipajući vodu u čajnik. Čajnik izgleda skupoceno, pomisli Karmen. Kako se uopšte kupuje skupocen čajnik?

Pipa sede.

„Moja omiljena televizijska emisija je *Prstohvat magije*, ali više ne gledamo toliko televiziju zato što Skajlar kaže da je gledanje u ekran veoma nezdravo za oči i za dušu.“

„Ko je Skajlar?“

„To nam je dadilja“, odgovori Pipa u istom trenutku kada je Sofija rekla: „Ona je devojka koja nam pomaže.“

„Gde je ona?“, upita Karmen.

„Oh, ona studira pa je sad na predavanju. Upoznaćeš je... FIBI!“

Na stepeništu se začuše bučni koraci i svi digoše pogled.

Pojavila se još jedna verzija Sofije, ali ova nije bila tako blistava: kosa joj je bila neočešljana i čupava. Bila je bucmasta, izgledala je pomalo musavo, a donja usna joj beše isturena te se činilo da se duri.

„Jesi li spavala, dušo?“ upita Sofija, dižući glavu.

„Ne“, reče Fibi mrzovoljno.

„Ovo je tvoja tetka Karmen.“

Fibi bezizrazno pogleda u Karmen.

„Znam da nam ne šalje rođendanske poklone“, reče Pipa, „ali moraš biti ljubazna prema njoj. Ljubaznost pobeđuje!“

Karmen se žacnu. Fibi je još uvek buljila u nju. Pogled joj nije bio vedar.

„Jesi nam nešto donela?“ upita konačno Fibi.

Karmen nije palo na pamet da im nešto kupi. U mislima je razmatrala sadržaj svoje torbe i setila se paketića čipsa koji je nameravala da podeli sa Sofijom uz bocu vina, ali naravno, Sofija ne pije. O bože.

„FIBI“, reče Pipa. „To je nepristojno. To je nepristojno, zar ne, mama?“

Sofija pomalo potcenjivački odmahnu rukom.

„Nepristojno je.“

„Ućuti!“, reče Fibi.

Karmen obuze nelagodan osećaj istovremenog saosećanja i blage odbojnosti prema mlađoj devojčici.

„Hm“, reče ona, otvarajući svoju torbu koja je, puna odeće nasumično nabacane unutra kada se probudila kasneći na voz, bezmalo eksplodirala po čitavoj kuhinji, kao daleko najneurednija stvar u čitavoj kući.